

Edebiyat bahçesinden bir meyve...

Mevlana Celaleddin-i Rûmî
MESNEVÎ'DEN
SEÇMELER

İÇİNDEKİLER

<i>Önsöz</i>	13
<i>Mevlana Celaleddin-i Rûmî (1207-1273)</i>	17
<i>Mesnevi</i>	19
İlk İnsanın Yaratılması için Yeryüzünden Alınan Toprak.....	21
Azrail'in (a.s.) Ruhları Almakla Vazifelendirilmesi.....	23
Azrail (a.s.) En Çok Kime Acıdı?.....	24
Korkudan Hindistan'a Giden Adam.....	26
Hazret-i Nuh'un Oğlu ile İmhitanı.....	27
Hazret-i Yusuf'a Hediye Edilen Ayna.....	28
Günahlarının Cezalandırılmadığını Sanan Adam.....	29
Niyaz Ehlinin Allah'ı Zikri.....	30
Firavun'un Rüyası.....	31
Günah İşlememiş Ağızla Edilen Dua.....	33
Hayvanların Dilini Öğrenmek İsteyen Adam.....	34

Su için Yalvaran Kıptî ile İsrailoğlu.....	37
Niçin Hatırımı Sormaya Gelmedin.....	38
Hazret-i Musa'nın Firavun'a Tavsiyesi.....	39
Seni Herkesten Çok Seviyorum.....	41
Zahmetsizce Rızık İsteyen Adam.....	42
Hazret-i Davud'un Ördüğü Demir Halkalar.....	47
Hüdhüd Kuşunun Büyük Sırrı.....	47
Şeytanın Hazret-i Süleyman'ın Tahtına Oturması.....	49
Otların Dile Gelmesi.....	50
Sivrisinek'in Rüzgarı Şikayeti.....	50
Saba Melikesi Belkıs'ın Tahtı.....	51
Sebalıların Ahmaklıkları.....	53
Hazret-i İsa'nın Ahmak Yoldaşı.....	54
Hazret-i İsa'nın Bir Ahmaktan Dağa Kaçması.....	56
Dünyanın En Zor Şeyi.....	57
Hazret-i Lokman'a İftira Atan Köleler.....	57
Hazret-i Lokman'ın Akıl ve Anlayışının Sınanması.....	58
Hem Dininden Hem de Kâtiplikten Oldu.....	59
Dünyada ve Ahirette Bize Güzellik Ver.....	60
Münafıkların Dırar Mescidi'ni İnşa Etmeleri.....	61
Hazret-i Ömer ve Suçlu.....	62
Hazret-i Ömer ve İhtiyar Çalgıcı.....	63
Kaş Telini Hilal Sanan Adam.....	65
Su ve Sirke ile Sönmeyen Yangın.....	66
Hazret-i Hamza'nın Zırhsız Olarak Savaşa Çıkması.....	67
Hazret-i Ali ve Bir Yahudi'ye Cevabı.....	68

Salihlere Güvenmek Gerekir.....	69
Lâ Havle Yiyen Eşek.....	69
Bu Kadar Ağlama Kör Olacaksın.....	72
Alacaklılarına Helva Dağıtan Şeyh.....	72
Zünnûn-ı Mısırî'nin Tımarhanede	
Halini Sormaya Gelenler.....	75
Bu Evin Niçin Penceresi Var?.....	76
İbrahim Edhem Tahtını Niçin Terk Etti?.....	76
Kendinden Habersiz Adam.....	77
Gemide Hırsızlıkla Suçlanan Derviş.....	79
Çocuklarının Ölümüne Ağlamayan Şeyh.....	80
Kur'ân-ı Kerîm Okurken Gözleri Açılan Şeyh.....	81
Behlül-i Dâna ile Derviş.....	82
Âşıklar Görünenle Uğraşmaz.....	83
Damda Deve Ne Arar.....	83
Gül Bahçesindeki Sofu.....	84
Dostun Kokusu.....	85
Hasan Harkanî Hazretleri ve Müridi.....	85
Bir Cömert ile Bir Sofu.....	88
Padişah ve Nedimi.....	88
Padişah ve Kaybolan Doğanı.....	89
Kölelerini Deneyen Padişah.....	90
Gerçek Padişah Kimdir.....	92
Beklemek Ateşten Beterdir.....	93
Ahmağa Verilecek En İyi Cevap Susmaktır.....	95
Kocakarıya Âşık Olan Şehzade.....	97

Ayaz'ın Gizli Hazinesi.....	100
Hangi İnci Daha Değerli?	102
Ayaz'ın Derecesi.....	104
Hintli Kölenin Korkusu.....	106
Rafıziler ve Harezmşah.....	107
Yahudi Padişahın Ateşe Attığı Çocuk.....	108
Bir Cariyeye Âşık Olan Padişah.....	109
Namaza Düşkün Köle.....	113
Gülyağı Şişesini Döken Papağan	114
Usta ile Şaşı Çıracı.....	115
Gramerci ile Gemici.....	116
Rum ve Çin Nakkaşları	117
Yılan Çalan Yılanıcı.....	118
Güzel Kokudan Bayılan Derici.....	118
Tatlıcı ve Toprak Yiyen Müşteri.....	119
Hırsız Terzi.....	120
Tellallarla Şehirde Dolaştırılan Gariban.....	123
Yol Üzerindeki Dikenler	125
Delinin Kendisine Bakışından Korkan Adam.....	126
Yaşlı Adam ve Hekim.....	126
Davul Çalan Hırsız.....	127
Bekçiden Kaçarken Sevdiğine Kavuşan Âşık.....	128
Zalimlere ve İmansızlara Dua Eden Vaiz.....	129
Hırsız ve Zabıta.....	129
Hırsız ve Bahçe Sahibi.....	130
Çirkin Sesli Müezzin.....	131

Hırsızlar Gidince Bağırın Bekçi.....	132
Köylü ve Şehirli.....	133
Yoksul Bedevî ile Karısı.....	137
Dostunun Kapısını Çalan Adam.....	140
Hasta Komşusunun Sormaya Giden Sağır.....	141
Gece Aslanı Öküz Sanan Köylü.....	142
Oturmak için Ev Arayan Yabancı.....	143
Kirli Adam ve Su.....	143
Ayet-i Kerimeyi İnkâr Eden Filozof.....	144
Dört Hintli.....	144
Babasının Cenazesi Önünde Bağırın Çocuk.....	145
Ormana Giden Atlıdan Korkan Okçu.....	146
Çuvala Kum Dolduran Bedevi.....	147
Üzümün İsmi Yüzünden Kavga Eden Dört Kişi.....	149
Hem Kel Hem Fodul.....	149
Namazın Tasviri.....	150
Çocuğu Yaşamayan Kadın.....	152
Âşığın En Çok Beğendiği Şehir.....	153
Müslüman Korkak Olmaz.....	153
Tencereden Kaçmaya Çalışan Nohut.....	155
İnsanın Üç Arkadaşı.....	156
Darvanlı Cömert.....	156
Bir Gafile Cevap.....	157
Mecnun Niçin Kan Aldırmak İstemedi?.....	158
Nasuh Tövbesi.....	159
Rızkın Rızık Sahibini Bulması.....	161

Gündüz Vakti Kandille Dolaşan Adam.....	162
Geceleyin Kıvılcımla Ateş Yakmaya Çalışan Adam.....	163
Oyun Oynarken Elbise ve Ayakkabılarını Çaldıran Çocuk.....	164
Hangisi Daha Zor?.....	165
Hangisi Daha Yaşlı?.....	166
Mısır'daki Define.....	166
Bir Ayı ile Dost Olan Adam.....	169
Av Hayvanları ve Aslan.....	170
Tacir ve Papağanı.....	173
Aslanın Yanında Avlanan Kurt ile Tilki.....	175
Karga ile Leyleğin Birlikte Uçması.....	177
Kör Dilenciye Saldıran Köpek.....	177
Kibirli Fare ve Deve.....	177
Fil Yavrusu Yiyenlerin Durumu.....	179
Leyla'nın Mahallesinin Köpeği ve Mecnun.....	180
Tuzağa Düşen Dağ Keçisi.....	181
Yılanıcı ve Donmuş Yılan.....	181
Filin Nasıl Bir Hayvan Olduğuna Dair İhtilafa Düşen Halk.....	182
Katır ile Deve.....	183
Köpeğin Kibiri.....	184
Atları Sulayan Seyisin Işığından Ürken Tay.....	184
Mecnun'un Geri Geri Giden Devesi.....	185
Üç Balık ve Avcılar.....	186
Tuzağa Yakalanan Kuş.....	187

Üç Karınca.....	189
Köpeği Açlıktan Ölen Adam.....	190
Kanadını Gagasıyla Yolun Tavus Kuşu.....	191
Ahıra Hapsedilen Ceylan.....	192
Aslan, Tilki ve Eşek.....	193
Yoksul Sucunun Eşegi.....	199
Büyük Bir Adada Tek Başına Yaşayan Öküz.....	200
Bu Kediye Et Nerede?.....	201
Kuş ile Avcı.....	202
Önce Koçunu Sonra Elbiselerini Çaldıran Adam.....	203
Harman Yerinde Bir Taneyle Uğraşan Karınca.....	204
Geri Geri Giden At.....	204
Bir Koç, Bir Deve Ve Bir Öküz.....	205
Fare ile Kurbağa.....	206

ÖNSÖZ

Edebî eserlerin, birtakım fikirlerin yayılmasında mühim bir rolü vardır. Doğu edebiyatlarına mensup müellifler, tarih boyunca bazı hususları doğrudan anlatmak yerine, temsili hikayelerle insanları bilgilendirmeyi seçmişlerdir. Bilhassa hayvan hikayeleri ile başlayan bu gelenek, bir süre sonra bambaşka bir hüviyete bürünmüş, günlük hayattaki her kişi, mekân ve hadise insanın ruh dünyasına hitap etmek için ele alınmıştır. Böyle eserlerin başında Mevlana'nın *Mesnevî*'sini anmak, esere hakkını vermek olacaktır.

Moğol istilası ve Haçlı saldırıları ile çalkalanan 13. asrın buhranlı devirlerinde yazılan *Mesnevî*, dinî-tasavvufî edebiyatın şaheserlerinden biri sayılır. Mevlana Celaleddin-i Rûmî'nin uzun bir suskunluk devresinden son-

ra kaleme aldığı 25 bin beyit civarındaki eserde, hayatın temel dinamikleri, temsili hikayelerle eşsiz bir şekilde anlatmaktadır. *Mesnevi* nazım şeklinin hikaye anlatmadaki kolaylığı ve aruz vezninin sağladığı ahenk sayesinde, ahlaka dair eserler, insanları bıktırmadan, usandırmadan, bir hikaye sadeliğiyle işlenmiştir.

Mesnevi'deki hikayeler, dünya hayatının geçiciliğini, nefsin baş eğmeyen yapısını, insanın aciz bir kul oluşunu, kibir ve büyülenmenin sahibini ne hallere düşüreceğini, öfke, açgözlülük ve hırsın telafisi mümkün olmayan zararlar verdiğini anlatan çarpıcı örneklerdir. Mevlana hazretleri, hikayelerinde aslan, kurt, tilki vs. gibi hayvanlar âleminde kahramanları; Gazneli Mahmud, Harezmsah, İmâdülmülk gibi Türk siyaset tarihine mâl olmuş zirve isimleri; padişah, dilenci, köylü, şehirli, sofı, ev hanımı gibi günlük hayattan şahısları; hırsız, eşkıya, cellât gibi karakterleri aynı kültürel çevre içerisinde okuyucuyla buluşturmayı başarmıştır. Bütün insanlara bilhassa Anadolu insanına verilen mesajlar, tahkiye üslubunda ete kemiğe büründürülmüştür. Mevlana'nın kıssadan hisse verdiği ara ve sonuç cümleleriyle süslenen bu hikayeler, buldukları çağı aşarak günümüze kadar ulaşmıştır. Mevlana'yı benzerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden biri de hikayelerinde ana fikirleri verirken, kalemini son derece usta bir biçimde kullanmasıdır. Öyle ki hikayeleri okuyanlar, muhteva ile verilen mesajın mükemmel bir şekilde örtüştüğüne şahit olurlar. Hatta bazen okuyucu, edebî-didaktik bir eser okumaktan daha çok uhrevî âlemden bazı işaretlere muhatap olduğunu hisseder.

Mesnevî'den seçme hikayeler, Doğu insanının hayata bakış açısını, edebiyat merkezli keskin zekasını yansıtmaması ve herkesin biliyorum sandığı ama çoğu zaman farkına bile varamadığı bazı temel değerleri bizlere ısrarla hatırlatmasıyla, defalarca okunmuş ve bundan sonra da okunacak eşsiz bir külliyattan sadece bir demettir.

Doç. Dr. Ozan YILMAZ